

Η 13^η Επέτειος της Απελευθέρωσης των Νέων του Στρατοπέδου του Buchenwald

της Ραχήλ Μινκ

Στη μνήμη της Ραχήλ Μινκ, πάνω απ' όλα.
Μετάφραση από τη Γαλλική στην Ελληνική, Μάιος 2008,
Έρμα Βασιλείου, 2008

Παρίσι, 11 Ιουλίου, 1958

Στο δάσος του Τούρινγκε (Thuringe) μεταξύ της Βαϊμάρης (Weimer) και του Μπούχενβαλντ (Buchenwald) έκανε το περίπατό του κάποτε ο Γκαίτε, τότε στο ζενίθ της δόξας του, γεμάτος από τον εαυτό του κι ευτυχισμένος. Στο ίδιο αυτό δάσος, μια μέρα που ο ποιητής περπατούσε παρέα με τον Μπετόβεν, ο τελευταίος είπε στο φίλο του, όταν αυτός υποκλίθηκε μπροστά από τον πρίγκιπα της Βαϊμάρης που περνούσε με την άμαξά του .

-Νόμιζα ότι ήσασταν ο βασιλιάς των ποιητών, τώρα όμως βλέπω πως είστε ο ποιητής του βασιλιά. Είναι ακριβώς το ίδιο δάσος που περιστοιχίζει το Μπούχενβαλντ, εκεί όπου ο Σίλλερ έγραψε τον Ντον Κάρλος και τον Γουλλιέλμο Τέλο, που ο Νοβάλις ονειρευόταν να βρει το μπλε λουλούδι, και όπου ο Λιστ συνέθεσε τις Ραψωδίες (του).

Στο δάσος του Μπούχενβαλντ υψώθηκαν ένα αιώνα αργότερα τα κρεματόρια.

Στις 11 Αυγούστου 1945 ο Αμερικανικός στρατός απελευθέρωνε του κρατούμενους του στρατοπέδου του Μπούχενβαλντ.

Ο Ρίζιο, ηλικίας 9 ετών, που κρυβόταν κάτω από ένα σωρό πτώματα είδε τους φυλακισμένους να τρέχουν και βγήκε από την κρυψώνα του για να δει τι γινόταν. Μια φορά ακόμα, ένα χρόνο πιο πριν, είχε σωθεί με τον ίδιο τρόπο . Στην Κρακοβία της Πολωνίας οι Γερμανοί άδειαζαν ένα σπίτι που είχε παιδιά. Οδήγησαν τους μικρούς οικότροφους σ' ένα δάσος και τους πυροβόλησαν. Ο Ρίζιο έπεσε. Αλλά δεν είχε παρά μόνο τραυματιστεί. Μέσα στη νύχτα σηκώθηκε και αναρωτήθηκε αν είχε σκοτωθεί, αν ήταν ζωντανός ή πεθαμένος. Γύρω του γεμάτο πτώματα παιδιών. Άγγιξε τα χέρια τους και κατάλαβε πως ήταν νεκρά. Τα δικά του μπορούσαν να κινηθούν και να ζεστάνουν το παγωμένο του πρόσωπο. Πιο κάτω ένας σκύλος ούρλιαζε. Ο Ρίζιο σηκώθηκε και πήγε προς το ζώο που το οδήγησε σ' ένα μικρό σπιτάκι στο δάσος (σε καταφύγιο)

Κάτι χωριάτες το πήραν και του έδωσαν στέγη. Είχε σωθεί, όχι όμως για πολύ. Γιατί λίγους μήνες αργότερα είχε πιαστεί και είχε οδηγηθεί στο Μπούχενβαλντ .

Βλέποντας τον Ρίζιο οι Αμερικανοί στρατιώτες τον πλησίασαν και τον πήραν στην αγκαλιά τους. «Μου έδωσαν», διηγείται ο Ρίζιο, «γάλα και κομμάτια σοκολάτας, λες και ήμουν κανένα βυζανιάρικο. Θέλανε σώνει και καλά να τους χαμογελάσω. Μετά άρχισαν να χορεύουν και να στριφογυρίζουν και μου έδειξαν κάτι πουλιά πάνω στα κλαδιά των δέντρων. Πιθανόν από καιρό τώρα να ήταν εκεί αυτά τα πουλιά. Μα ήταν η πρώτη φορά που τα έβλεπα. Κι έβλεπα ακόμα ότι ο Αμερικανός που με πήρε στα χέρια του ήταν πιο μεγάλο βυζανιάρικο από μένα».

Λίγες εβδομάδες μετά την απελευθέρωση από το Στρατόπεδο του Μπούχενβαλντ, τέλος Μαΐου του 1945, η Γαλλική Κυβέρνηση, δίνει την συγκατάθεσή της στο O.S.E.(Oeuvre de Secours aux Enfants, Έργο Διάσωσης Παιδιών (εδώ των Εβραϊόπουλων, ένας Γαλλο-Εβραϊκός ανθρωπιστικός Οργανισμός διάσωσης των παιδιών που έγιναν πρόσφυγες στη Δυτική Ευρώπη, το ΟΣΕ) να αναλάβει να φέρει στη Γαλλία 450 παιδιά, νέους πολωνικής, ουγγαρέζικης ρουμανικής και τσέχικης εθνικότητας, που υπήρξαν όλα θύματα του ναζισμού. Πιστά στα πατροπαράδοτα της φιλοξενίας και της ελευθερίας, που είναι ακριβά (αγαπημένα) στη Γαλλία, (ήταν) το Υπουργείο Δημόσιας Υγείας και το Υπουργείο Εσωτερικών, το μεγάλο preventorium του Écoullis (η σωστή γραφή του είναι Écouis, Εκουί) στην επαρχία Eure (Ερ) της Γαλλίας.

Μέλη του σώματος αυτού είναι δάσκαλοι και ιατρικό προσωπικό του ΟΣΕ που δέχονται τους νέους.

Επίσης, μεγάλοι Οργανισμοί από την Αμερική είχαν στείλει το διάστημα αυτό οικονομική βοήθεια και είδη πρώτης ανάγκης για τα παιδιά αυτά.

Μια κοινότητα λοιπόν από 450 παιδιά που είχαν αδυνατίσει τόσο, που είχαν γίνει σκελετοί θα έλεγε κανείς, κατέφθασαν στο Εκουί. Τα περισσότερα είναι τραυματισμένα σωματικά αλλά και ψυχικά, και όλα θέλουν να φύγουν από την απολίτιστη, κατά τη γνώμη τους, Ευρώπη. Είχαν πάνω τους το τραύμα του πολέμου και δεν είχαν να πουν τίποτε το καλό για τον άνθρωπο. «Ο άνθρωπος», είπε ένα δωδεκάχρονο αγόρι, «είναι ένα μανιασμένο ζώο, είναι το πιο άγριο θηρίο, πιο άγριο ακόμα και από αυτά της ζούγκλας». Όταν κάποιος έκανε πως θα χαίδευε ένα απ' όλα τα παιδιά η απάντηση ήταν μία, «όλα τα χάρδια είναι ψεύτικα».

Πολιτισμένη βαρβαρότητα ονόμαζαν τότε την Ευρώπη τα παιδιά που γλύτωσαν από το ολοκαύτωμα. Όταν μετά από κάποιες εβδομάδες ένα μέλος του Υπουργείου Φυλακών ήρθε να δει τα παιδιά στο Εκουί, ένα δεκαπεντάχρονο παιδί είπε «είναι ίσως γιατί θέλουν να μας πάνε να εργαστούμε στα ανθρακωρυχεία».

Έφεραν πάνω τους ένα σημάδι που έλεγε στους υπόλοιπους πως ήταν μάρτυρες ενός πολέμου, και πως οποιοσδήποτε άλλος που δεν ήταν από εκείνη την ομάδα δεν είχε μαρτυρήσει όσο εκείνα.

Όλοι οι υπόλοιποι ήταν αδύναμοι, της μπουρζουαζίας, κατά τη γνώμη τους.

Ένα αγόρι οκτώ χρόνων είπε κάποια μέρα: «Θέλετε να πάω δηλαδή στην τάξη και να διαβάζω και να λέω ποιηματάκια όπως κάνουν τα μικρά παιδάκια;»

Και συνέχισε να λέει στην δασκάλα του. «Ήμουν τεσσάρων χρονών όταν ο πατέρας μ' έκανε πακέτο για να μπω στο στρατόπεδο χωρίς να με δουν. Γιατί στο στρατόπεδο κανείς δεν ήθελε έναν άνθρωπο που μπορούσε ακόμα να εργαστεί, ή που είχε ένα παιδί κάτω από την φροντίδα του. Μόλις τα κατάφερα και μπήκα στο στρατόπεδο ο πατέρας μου μπόρεσε με ξεφορτωθεί βάζοντάς με στο φαρμακείο, εκεί όπου πέθαιναν οι περισσότεροι από τύφο. Μια μέρα κατόρθωσα να βγω έξω και αναμείχθηκα με τα υπόλοιπα παιδιά, τα κάπως μεγαλύτερα. Κάθε μέρα βούρτσιζα τις μπότες των Ναζί για να μπορέσω να βγάλω ένα κομμάτι τόσο δα ψωμί και να το φέρω κρυφά στον πατέρα μου που είχε γίνει πια τόσο αδύνατος, ατροφικός. Ποιος θα μπορούσε να καταλάβει ότι τρεις μέρες μετά την Απελευθέρωση πέθανε ο πατέρας μου. Και σε τι οφείλει τώρα που έμαθα να βουρτσίζω τόσο καλά τις μπότες των Κάπο;»

Μαζί με όλα αυτά τα κόμπλεξ που τους έκανε να καταριούνται τη ζωή έφερναν μαζί τους και μια ελπίδα, πως θα μπορούσαν να προσαρμοστούν και πάλι στην κοινωνία. Κι αυτό ήταν ελπίδα, το να βρουν κάποιο δικό τους, ένα θαύμα που θα έκανε ένα δικό τους να έχει γλυτώσει από τους φονικούς φούρνους, ένα αδελφό, μια αδελφή, ποιος ξέρει ποιο μέλος της οικογένειάς τους. Ήταν τόσο επίμονοι να βρουν ένα νήμα που θα τους οδηγούσε στους δικούς τους, που κι αυτό θα τους έφερνε και πάλι στη ζωή.

Ο Ίγκιο, 9 χρονών, ελπίζει πως θα βρει τη μητέρα και τις δύο αδελφές του που είχαν μείνει στο στρατόπεδο στην Τσεστόκοβα, γιατί το στρατόπεδο είχε απελευθερωθεί από τους Ρώσους πριν από αυτό του Μπούχενβαλντ.

Με τις πολλές αυτές ενδείξεις (πληροφορίες) το ΟΣΕ έστειλε πολλά μηνύματα στην Πολωνία, τη Γερμανία και την Ελβετία. Λίγους μήνες αργότερα, η Γαλλία έβγαλε βίζα στη μητέρα και τις αδελφές του Ίγκιο.

Ο Ίγκιο έχει τώρα γίνει μαθηματικός και μια από τις αδελφές του είναι φοιτήτρια της Σορβόννης, η Αγκάσα.

Τα παιδιά αυτά δεν ευχαριστιόνταν μόνο με το να ψάχνουν τους δικούς τους στην Ευρώπη αλλά έψαχναν και σε απομακρυσμένα μέρη, όπως στην Αμερική και στην Παλαιστίνη.

«Πρέπει», έλεγε ένας νεαρός, «να μάθουν πως κάποιος υπάρχει γι' αυτούς εν ζωή. Αν μας καλούσαν να πάμε να τους δούμε θα πηγαίναμε, αλλά δεν θα μπορούσαμε ποτέ να ζήσουμε κοντά σε μια οικογένεια που δεν θα ήταν η δική μας, ο πατέρας ή η μητέρα μας».

Ένας άλλος συμπλήρωσε: «Μα θα μπορέσουμε να ζήσουμε στις οικογένειες που θα δημιουργήσουμε.»

Δεν έλεγε ψέματα, γιατί τα παιδιά του Μπούχενβαλντ έγιναν εξαιρετικοί σύζυγοι και αρχηγοί οικογενειών.

Τρία αδέρφια, που από θαύμα σώθηκαν παρουσίασαν μια μέρα την αίτησή τους για αναζήτηση (των δικών τους) σ' ένα από αυτά τα γραφεία αναζητήσεων. «Ψάχνουμε για τρεις αδελφές που ήταν γειτόνισσές μας στο πολωνέζικο χωριό όπου μέναμε. Σύμφωνα με πληροφορίες που έχουμε θα τις έχουν εκδιώξει στο Bergen-Belsen. Πριν τις εκδιώξουν είχαμε ορκιστεί και οι έξι μας ότι κάποτε, όποιος από μας τους έξι θα ήταν σε αδύνατη θέση, ο ένας θα βοηθούσε τον άλλον.»

Η πρόνοια το κατόρθωσε να φέρει κοντά και τους έξι. Αυτή η οδύσσεια τελειώνει με μεγάλη ευτυχία όταν μια μέρα στη Συναγωγή, στο Παρίσι, παντρεύτηκαν τα αγόρια της μιας οικογένειας τα κορίτσια της άλλης. «Σωθήκαμε ως εκ θαύματος» είπαν.

Όπως ως εκ θαύματος είχαν σωθεί όλοι όσοι θέλανε τώρα στο Εκουί να δούνε από κοντά την υγείά τους για να ξεκινήσουν μια νέα ζωή.

Ένας άλλος νέος είπε. «Κάποια στιγμή, όταν τα καμιόνια που μας μετέφεραν από χωριό σε χωριό σταμάτησαν για λίγες ώρες, πήγα στο σπίτι μιας πρόστυχης, και από κει ένιωσα πως ήμουν ακόμα άντρας. Είχα τότε ορκιστεί πως αν έκανα ένα αγόρι στο μέλλον θα το ονόμαζα με το όνομα του πατέρα μου. »

Στο Εκουί είχε στηθεί ακόμα και δικαστήριο για όλους αυτούς που προσπάθησαν μέσα στο Στρατόπεδο Συγκέντρωσης στο Μπούχενβαλντ, να κάνουν κακό στους δικούς τους χωρίς να το σκεφτούν.

Ένας δικαστής είχε πει σ' έναν από τους κατηγορούμενους. «Εκεί στο στρατόπεδο του θανάτου είχαμε υποστεί τόσα δεινά που δεν θα μπορούσε κανείς να πει ποιος ζει και ποιος πεθαίνει. Αν κανείς είχε συνεργαστεί με τον Χίτλερ και την Γκεστάπο σημαίνει πως και ο ίδιος είχε σκοτώσει.»

Ζήσαμε ανάμεσα από αυτά τα παιδιά σε μια περίοδο που θα μείνει για πάντα στο μνήμη μας. 500 παιδιά στο Εκουί, πάνω στη χλόη καθισμένα, είχανε καθίσει εκείνη τη μέρα και περίμεναν τον κύριο Chanin, τον αντιπρόσωπο του Ιουδαϊσμού στην Αμερική. Κι όταν άρχισε την ομιλία του αυτός ο ευγενικός ηλικιωμένος άρχισε να κλαίει και όλοι οι νέοι άρχισαν να κάνουν το ίδιο σκυμμένοι στη γη.

Αυτή η σκηνή κράτησε πέντε λεπτά.

Ένας νεαρός σηκώθηκε και είπε. «Ευχαριστούμε για τα δάκρυα. Μέχρι σήμερα πιστεύαμε πως οι καρδιές μας είχαν γίνει πέτρα, πως δεν θα μπορούσαμε να κλάψουμε πια. Θυμάμαι το άρμα του προφήτη Ισαΐα που μου έμαθε ο πατέρας μου όταν ήμουν οκτώ χρονών. Ξηραμένη σκελετέ άκου τα λόγια του αιώνιου. Έτσι μιλάει ο Κύριος στο αιώνιο. Θα κάνω να εισέλθει σε σας το πνεύμα και θα ζήσετε. Θα σας δώσω νεύρα θα κάνω τη σάρκα να μεγαλώσει πάνω σας θα σας καλύψω με δέρμα θα βάλω σε σας πνεύμα και θα ζήσετε'.»

Αυτός ο νεαρός που ήταν τότε 15 χρονών είναι σήμερα γενικός γραμματέας στο Νοσοκομείο Hadassah της Ιερουσαλήμ. Αυτή η συγκέντρωση μιλούσε εύλογα για τη ζωηρότητα του Ιουδαϊκού λαού που από τον πόνο και τα κακά που υπέστη ξαναζωντάνευε τη ζωή.

Πριν αποχωριστούμε από αυτά τα παιδιά θέλουμε να αναφερθούμε σε κάποιες μαρτυρίες τους.

«Ήμουν 13 χρονών με την Απελευθέρωση. Μια μέρα στο Εκουί, μας είπε, ένας με είχε βάλει στο μάτι και είχε δει ότι χόρευα και είχα καλό ρυθμό, και με είχε προσκαλέσει σε

μια γιορτή των Γερμανών, Αφού διασκεδάσαν μ' έστειλαν στα κρατητήρια να φέρω γυναίκες για να διασκεδάσουν. Πήγα λοιπόν και διάλεξα από τις πιο ηλικιωμένες και πιο άσχημες και τις πιο ξερακιανές αφού έτσι κι αλλιώς θα τις σκότωναν σε λίγο. Όταν τις έφερα θύμωσαν μαζί μου γιατί να φέρω αυτές τις άσχημες γυναίκες και είπα ότι δεν ήξερα να διαλέξω καλύτερες, δεν ήξερα από γυναίκες.»

«Μια μέρα» λέει ένα άλλο παιδί «είχε έρθει η γυναίκα κάποιο μεγάλου του στρατού. Και μόλις με είδε είπε να με ξεντύσουν. Και με ξεντύσανε και είδε το δέρμα μου και είπε πως ήταν ωραίο και πως θα έφτιαχναν μ'αυτό ένα όμορφο αμπαζούρ. Μετά έβαλε τους σκύλους της να με γλείψουν, αλλά ευτυχώς δεν με δάγκωσαν, και ευτυχώς δεν έγινα αμπαζούρ.

Δεκατρία χρόνια πέρασαν από το Εκουί. όπου κι αν βρίσκονται τώρα αυτά τα παιδιά. Αν είναι στις Ηνωμένες Πολιτείες, στον Καναδά, στη Γαλλία, στην Αυστραλία, στο Ισραήλ, τα παιδιά αυτά εργάστηκαν σαν εργάτες, σαν έμποροι, αγρότες, διανοούμενοι, κι ακόμα και σαν ραβίνοι. Το ποσοστό εκείνων που δεν μπόρεσαν να εκπληρώσουν τις ευθύνες τους είναι μικρό, ελάχιστο, μόνο 3 στους 450.

Το Ο.Σ.Ε. μπόρεσε να τους σώσει.

Στο κοιμητήριο του Thiais υπάρχει μια πέτρα στον τάφο του Isidore Becker. Πέθανε το 1947 στο Παρίσι σε ηλικία 16 χρονών, από ρευματισμούς στην καρδιά που έπιασε όταν ήταν στο Μπούχενβαλντ. Είχε ζητήσει, πως μετά από το θάνατό του, ό,τι φαγητό θα του δινόταν να διαμοιραζόταν σε άλλα παιδιά που ζούσαν στο Εκουί. Αυτό ήταν το μόνο του εισόδημα. Και αυτό ήταν και το μόνο του δείγμα και σύμβολο αλληλεγγύης που έδενε όσους είχαν ζήσει μαζί του στην κόλαση.

Πάνω στον τάφο του τα παιδιά είχαν γράψει τα ακόλουθα: Τα παιδιά του Μπούχενβαλντ δεν θα ξεχάσουν ποτέ και θα μάχονται για το δίκαιο.

Ραχήλ Μινκ Rachel Minc

Κρητικιά ποιήτρια της Αμερικής που μου εμπιστεύτηκε να μεταφάσω από τη Γαλλική το παρόν άρθρο της Ραχήλ Μινκ, το 2008.

Ένα αφιέρωμα στο συνάνθρωπο. Στους νέους κυρίως! Στην ειρήνη και σε όσους φροντίζουν γι' αυτήν, στην ιστορία και στη θύμηση όσων σκοτώθηκαν τόσο απάνθρωπα... Στον αγαπημένο άνθρωπο της υψηλίου που όλοι συμπονούμε.

Για όσους φροντίζουν να το δημοσιεύσουν, για όσους το νιώσουν διαβάζοντάς το, για όσους χρειάζονται να θυμούνται.

Στη μνήμη της Ραχήλ Μινκ, πάνω απ' όλα.

Μετάφραση από τη Γαλλική στην Ελληνική, Μάιος 2008, Έρμα Βασιλείου, 2008

Translation copyright from French into Greek, Erma Vassiliou, 2008

Επιμέλεια κειμένου, Αύγουστος 2018, Έρμα Βασιλείου